

Mitä YSO-konversiossa tapahtuu?

Jarmo Saarikko

Tietoasiantuntija, Kansalliskirjasto
Melinda-päivä, Helsinki, 16.5.2019



KANSALLISKIRJASTO

YSAsta ja Allärsista YSOon

www.kiwi.fi/display/ysall2yso

finto



Melinda

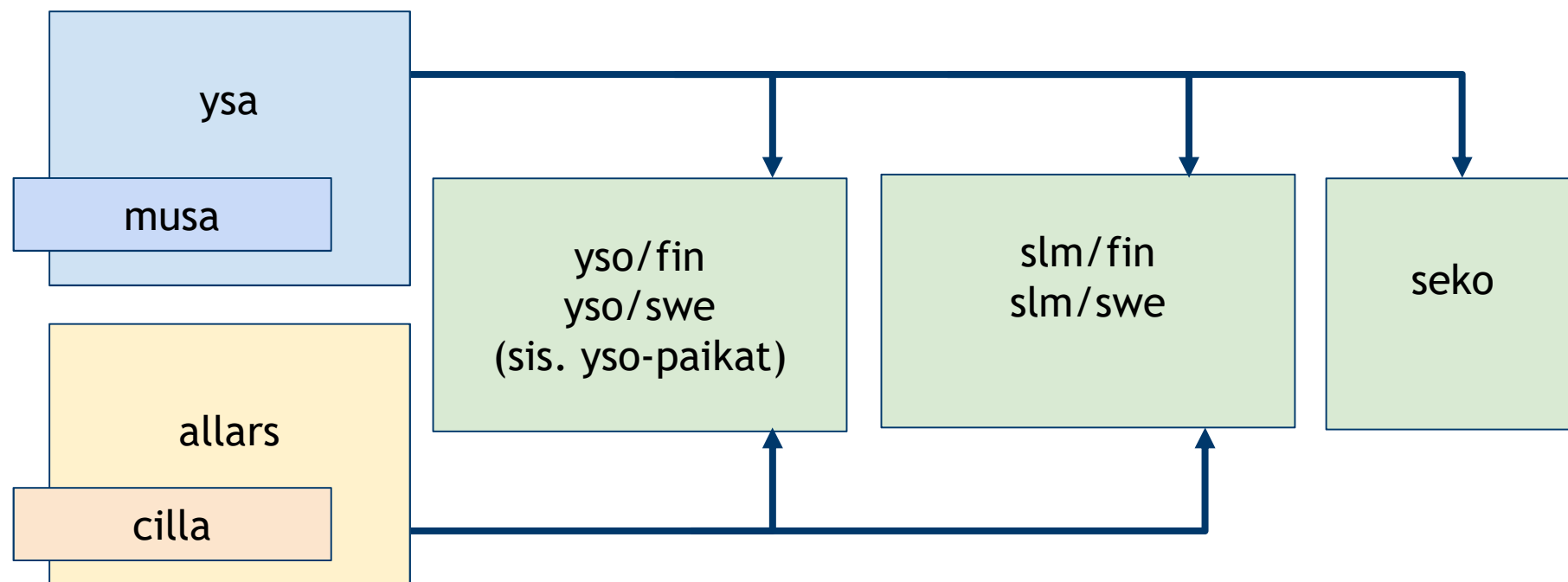
Aiheet

- Konversio
- Sanastot
 - Musa ja Cilla → YSA ja Allärs → YSO, SLM, Seko
- Siirtymä käytännössä
- Konversio käytännössä
- Konversiosäännöt
- Konversion toimenpiteet
 - Sanastomuutokset, ketjun osakenttien tiedot omiin kenttiinsä
- Konversion aikataulu
- Paikallistietokannat ja Finna

YSasta YSOon - mistä on kyse?

- Mitä?
 - Korvataan YSAlla ja Allärsilla tehdyt kuvailut niiden YSO-vastineilla (ml. YSO-paikat)
 - Myös Musa ja Cilla -kuvailut käsitellään
 - Lisätään tietueisiin termin lisäksi myös URI-tunnisteet
 - Otetaan YSO (ALLFO) käyttöön kuvailussa
 - Myös SLM (FGF) ja Seko
- Miksi?
 - Parempi tuki monikielisyydelle
 - Päällekkäinen työ vähenee ja kattavuus paranee
 - Linkitykset muihin sanastoihin
 - Tunnisteiden edut

YSO-siirtymään liittyvät sanastot



Siirtymä käytännössä

- Konversio tarkoittaa tietokantojen bibliografisten tietueiden asiasanakenttien konvertoimista YSA- ja Allärs-asiasanoista YSO-käsitteiksi
 - YSO, YSO-paikat, SLM (ja musiikkiaineiston osalta SEKO)
 - Kansalliskirjasto hoitaa keskitetysti Melinda-konversion sekä Voyager- ja Voyagerista Kohaan siirtyneiden korkeakoulukirjastojen konversiot
 - Lisäksi Kansalliskirjasto tarjoaa yleiskäyttöisen konversio-ohjelman paikalliskantoja varten
 - Kirjastojen pitäisi olla tästä yhteydessä järjestelmätoimittajiinsa
- Konversion lisäksi siirrytään kuvailussa käyttämään YSOa
 - YSO ja SLM käsitteet konvertoidaan Finton RDF muodosta MARC21 auktoriteettitietueiksi ja tuodaan Asteriin

Konversio käytännössä

- Konversiosäännöt
 - Säännöt valmisteltu kahdessa konversioyhteistyöryhmässä
 - Kansalliskirjasto, Helsingin yliopiston kirjasto, Åbo Akademi Bibliotek, Piki- ja Vaski-kirjastot, Sisällönkuvailun asiantuntijaryhmä, Kuvailevan metatiedon asiantuntijaryhmä, Musiikin metatiedon asiantuntijaryhmä, Kuvailustandardiryhmä
 - Toinen yhteistyöryhmä valmisteli erikseen musiikki- ja elokuva-aineistoihin liittyviä sääntöjä
 - Kahdet säännöt
 - Auktoriteettitietueille (YSO MARC-muotoon Asteriin)
 - Bibliografisille tietueille (Melinda ja paikalliskannat)

Konversion pääkohtia

- YSAa ja Allärsia ei enää päivitetä toukokuun 2019 jälkeen
 - Musan ja Cillan käsitteet on liitetty YSAan ja Allärsiin ja poistettu Asterista
 - ysa ja allars -kentät konvertoidaan YSOksi
- Asiasanaketjut puretaan
 - musiikkiketjujen osat linkitetään osakentällä $\#8$
- Muiden sanastojen, (esim. kaunokki) kenttiä ei käsitellä
- Jatkossa Melinda-kuvailussa Asterissa käytettävissä: YSO (sis. yso-paikat), SLM Seko



Finna CC BY-NC-SA 4.0

Elokuvat ja musiikki - kirjat ja -artikkelit



- Konvertoidaan yleisten konversiosääntöjen mukaan
- Samoin elokuvaa käsittelevä kirjallisuus

Kenttä	Sisältö	Sanasto
650	Aihe	yso/fin
648	Aika aiheena	yso/fin (tilapäinen)
651	Paikka aiheena	yso/fin (yso-paikat)
655	Lajityyppi/muoto	slm/fin

Elokuvat, nuotit, äänitteet, musiikkivideot

- Ketjun asemesta 3XX-kentät ja 655
- Voidaan tarvittaessa linkittää Ꞥ8 osakentän avulla



Kenttä	Sisältö	Sanasto
257	Tuottajan maa (elokuvat)	yso/fin (yso-paikat)
370	Luontipaikka	yso/fin (yso-paikat)
388	Luomisaika	yso/fin (tilapäinen)
382	Eesityskokoonpano	seko
655	Lajityyppi/muoto	slm/fin

Ketjun purkamisesta eri aineistoissa

650 #7 |a elokuvat |x romantiikka |z Suomi |y 1940-luku |2 ysa

Kirja tai artikkeli, joka käsittelee suomalaisen elokuvan romantiikka:

648 #7 †a 1940-luku †2 yso/fin

650 #7 †a elokuvat †2 yso/fin †0 <http://www.yso.fi/onto/yso/p1235>

650 #7 †a romantiikka †2 yso/fin †0 <http://www.yso.fi/onto/yso/p12824>

651 #7 †a Suomi †2 yso/fin †0 <http://www.yso.fi/onto/yso/p94426>

Suomalainen romanttinen elokuva tai video:

257 ## †8 1\u †a Suomi †2 yso/fin †0 <http://www.yso.fi/onto/yso/p94426>

388 1# †8 1\u †a 1940-luku †2 yso/fin

650 #7 †a romantiikka †2 yso/fin †0 <http://www.yso.fi/onto/yso/p12824>

655 #7 †8 1\u †a elokuvat †2 slm/fin †0 <http://urn.fi/URN:NBN:fi:au:slm:s1175>



Sanasto elää

- Vain osa muutoksista edellyttää korjausta
- Konversio korjaa
 - tapaukset, joissa tietueessa käytetty termi on ohjausterminä yhdelle auktorisoidulle asiasanalle (kyltit > kilvet ja kyltit)
 - tapaukset, joissa asiasana on muutettu paikaksi (150 > 151)
 - myös tapaukset, joissa auktorisoitu asiasana (150) on virheellisesti paikkakentässä (650 |z tai 651)
 - tapaukset, joissa auktorisoitu paikka on virheellisesti 650 |a, |x tai |y -kentässä

Sanasto elää 2

- Konversio ei korjaa
 - tapauksia, joissa tietueessa käytetty termi on ohjausterminä usealle asiasanalle (tölkit → purkit TAI juomatölkit)
 - tapauksia, joissa tietueessa käytetylle termille on lisätty sulkutarkenne, tai se on jaettu useaksi käsitteeksi (oliot, leikkaus)
 - konversio jättää nämä paikalleen, poistaa sanastokoodin, vaihtaa 2. indikaattorin 4:ksi ja tulostaa tarkistuslistan tietueista
 - Esimerkki: leikkaus →
leikkaus (editointi), leikkaus (kasvit), leikkaus (tekstiilit),
leikkaus (työstö), hiustenleikkaus, menoleikkaukset, leikkaushoito

Sanasto elää 3

- Konversio ei korjaa
 - tapauksia, joissa tietueessa 650-kenttään merkitty nimi kuuluisi kenttään 610 (Helsingin kaupunginorkesteri)
 - tapauksia, joissa tietueessa käytettyä termiä ei ole auktorisoitu, riippumatta siitä onko se entisen vapaan indeksoinnin käytännön mukaisesti sallittu
- konversio siirtää nämä kenttään 653

Aikataulusta

- YSO on käytettävissä Asterissa *toukokuussa*
- Fennica aloittaa YSO:n käytön kun se on Asterissa
 - Muutkin voivat aloittaa silloin
- YSAan auktorisoidaan vielä ennen konversiota
 - Tänä vuonna pidetyissä kokouksissa hyväksytyt asiasanat ja muutokset
 - Melindassa paljon käytettyjä paikkoja
- YSAa voi käyttää konversioon asti (*heinäkuun alku*)
 - Konversion yhteydessä YSA ja Allärs poistetaan Asterista
- Seuraava sanastokokous pidetään syksyllä
- Siitä alkaen asiasanat auktorisoidaan YSOon

Paikallistietokannat ja Finna

- Konvertoidaan erikseen Melindan lisäksi
 - Finna hyödyntää URI-linkkejä hakuindeksiä luotaessa
- Ei voida ajaa replikoinnin kautta näin suurelle aineistolle
 - Voyager, Koha, Aurora, jne.
- Kansalliskirjasto tekee konversion osalle Melinda-kirjastoista
- Muita varten on käytettävissä konversio-ohjelma
 - python-kieli, sanastot, avoin lähdekoodi, Github
- Auktoriteetit muiden kirjastojärjestelmien käyttäjille
 - Sanastot tulevat ladattavaksi Finton rajapinnan kautta nykyisten RDF, Turtle ja JSON-muotojen lisäksi myös MARC-auktoiteettitietueina

Konversion alustava aikataulu

